

L'escola unitària com a font d'estratègies metodològiques

Francesc Xavier Juan Juan

L'ESCOLA del medi rural suposa educar un grup d'infants amb edats i nivells diferents dins d'una mateixa aula on tots formen part d'una dinàmica de treball i d'un procés comunicatiu orientat cap a la consecució d'objectius definits i continguts curriculars adequats a una realitat social on està immersa l'escola i amb una estructura organitzativa poc equilibrada. Això implica un gran repte per a l'equip docent del medi rural.

Segons Roser Boix Tomàs el que més predomina a Mallorca són les escoles cícliques o graduades, que són aquelles escoles de varies unitats, sempre inferiors a vuit, en les que coincideixen nins i nines de dos o més cursos, en funció del nombre d'unitats existents i de les agrupacions que es consideren més idònies, sense arribar a tenir un mestre per curs.

Aquesta organització particular suposa una tasca docent encaminada a donar resposta a les demandes i necessitats de grups d'alumnes heterogenis i amb característiques diferenciades, a fi de garantir normes de convivència que defineixin la vida escolar i crear unes condicions òptimes per generar una educació de qualitat.

En l'àmbit rural, dur a terme canvis resulta una tasca complexa ja que podem modificar la configuració de les coses, les nostres actituds cap a elles, però evidentment ens hem d'adaptar a cada situació, per tant, l'escola no pot funcionar com un sis-

tema tancat, inflexible, independent del medi, aïllat de la resta dels contextos en què està immersa, i que són, precisament, els que permeten renovar-se i orientar-se cap al futur.

FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT

Un aspecte imprescindible és la formació permanent del professorat que haurà de permetre dotar els mestres d'eines efectives per potenciar l'autoaprenentatge dels alumnes, afavorint la seva participació de manera activa en el desenvolupament de les activitats d'aula elaborades pel docent, amb l'objectiu últim d'arribar a un ensenyament-aprenentatge el més significatiu possible. Els continguts principals d'aquesta formació permanent seran: les estratègies i tècniques significatives i funcionals per al treball simultani entre diferents nivells, àrees o àmbits d'experiència; la globalització i la interdisciplinarietat com a mètodes i com a tècniques; les programacions i els projectes comuns; l'elaboració de recursos i materials didàctics diversos i adaptats als diferents nivells educatius: fitxes de treball, dossiers, portafols, racons, etc.; coneixement del medi i la cultura de la comarca on es troba l'escola; introducció en l'ús de les tecnologies com a recurs educatiu i de gestió i organització del centre.

Una dificultat que és present a un gran nombre d'escoles rurals d'Espanya és l'aïllament i la dificultat de desplaçament a l'hora de formar-se. Així que voluntarisme i l'autoformació són imprescindibles. Nosaltres els il·lencs, gràcies a la xarxa de centres de professorat i a la seva oferta, no tenim cap tipus de limitacions per formar-nos contínuament.

L'ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI

L'organització de l'espai a les escoles unitàries ha de ser totalment flexible per no caure en la monotonía o en l'avorriment. Es poden negociar distintes organitzacions segons siguin les necessitats i interessos: canviar, modificar, ampliar.

D'acord amb Jiménez (1982 p. 92) " un espacio individualizado supone una acomodación a cada niño -escuela a la medida-, y por lo tanto debe ser constantemente mejorado y corregido" per així adaptar-ho a les característiques de l'aula segons les possibilitats dels nostres alumnes i fent-ho diferent per a cada un d'ells o per el grup al qual pertanyen.

L'ORGANITZACIÓ DEL TEMPS

L'actual model educatiu basat en unitats aula-grup i hora-assignatura és rígid i respon a un model didàctic no pensat per atendre la diversitat. El nou model ha de basar-se en unitats canviants segons les necessitats de la població, dels alumnes als que ens dirigim, als recursos i mètodes a emprar.

Això implica un model d'horari flexible. Una bona organització del temps escolar va unit a un coneixement dels ritmes de feina dels alumnes.

ELS ALUMNES

Encara avui, la societat rural segueix, en moltes ocasions, sofrint una educació imposada des de l'exterior, aliena a les seves formes de vida. Boix Tomàs, R. Diu que: "Si el sistema escolar pretende el arraigo de los niños a su comunidad de origen sin desvirtuar la situación social en la que se encuentran y, al tiempo, persigue un desarrollo educativo integral y armónico, es necesario que los alumnos reciban la misma calidad y nivel de educación que el resto de los individuos de la sociedad, adaptada a la comunidad y al medio donde la escuela se encuentra ubicada."

L'alumne del medi rural ha de rebre una educació general i bàsica, igual que els nins de cercles urbans, que garantitzi l'adquisició de coneixements sobre la forma de ser i de pensar de la cultura i la societat en general, de tots els sabers, de la història, dels aconteixements, de la utilitat del llenguatge per captar la realitat objectiva i subjectiva. Però també uns coneixements sobre el context natural i social més immediat, actituds de reflexió sobre la importància del manteniment de les tradicions pròpies del seu entorn.

EL DOCENT

Freqüentment es troba amb una doble funció a les escoles unitàries: la de gestor del centre i la de facilitador de l'aprenentatge. Els docents dels centres rurals presenten unes característiques comuns: joventut, mobilitat i provisionalitat; a vegades no estan integrats en cap comunitat educativa; relació més propera amb els alumnes i les famílies; més possibilitats de creativitat; no sol tenir proble-

mes de disciplina; una vida rural menys tensional, treball docent poc cooperatiu pel poc professorat amb qui compartir les experiències docents,...

GLOBALITZACIÓ I MÈTODE DE PROJECTES

"Globalizar es partir de un nucleo operativo que integra todo lo que forma parte de los conocimientos del alumno que, a partir de lo que conoce y sabe, es capaz de definir proyectos, aumentar los conocimientos, canalizar los intereses, y encontrar formas de aprender a aprender" (Pujol, Boix i Tarra-delles, 1992, p.9)

La globalització en el medi rural es fa imprescindible; quan més aspectes poguem globalitzar més temps tendrem per a l'observació, i per a l'atenció individualitzada. L'objectiu és permetre la reacció global de capacitat de construcció per a comprendre la informació en termes d'idees, conceptes i procediments. Aquest sistema facilita la seva aplicació en els nivells inferiors mitjançant racons de treball, de joc o els mètodes per projectes.

La utilització d'aquests mètodes afavoreix la cohesió interna, ja que els objectius són comuns.

En conclusió, aconseguir canvis significatius en els enfocaments i experiències educatives, adequant les pràctiques pedagògiques a les necessitats i peculiaritats del mitjà rural, suposa endinsar-se en un projecte no només educatiu, sinó polític, econòmic i cultural. Per això, a més de la infància hem de contemplar els joves, els adults i els majors com a vertaders referents d'una educació que s'estén al llarg de tota la vida, també en les comunitats rurals.

BIBLIOGRAFIA:

Vargas, E. (1998). *La formación y capacitación de docentes para la escuela rural*.

Boix Tomàs, Roser. (2003). *Estratègies i recursos didàctics en l'escola rural*.

[Http://didac.unizar.es/jlbernal/artrural2.html](http://didac.unizar.es/jlbernal/artrural2.html)

Lorenzo, M. y otros (2003). Organizando los contextos educativos diferenciales: innovaciones y experiencias.